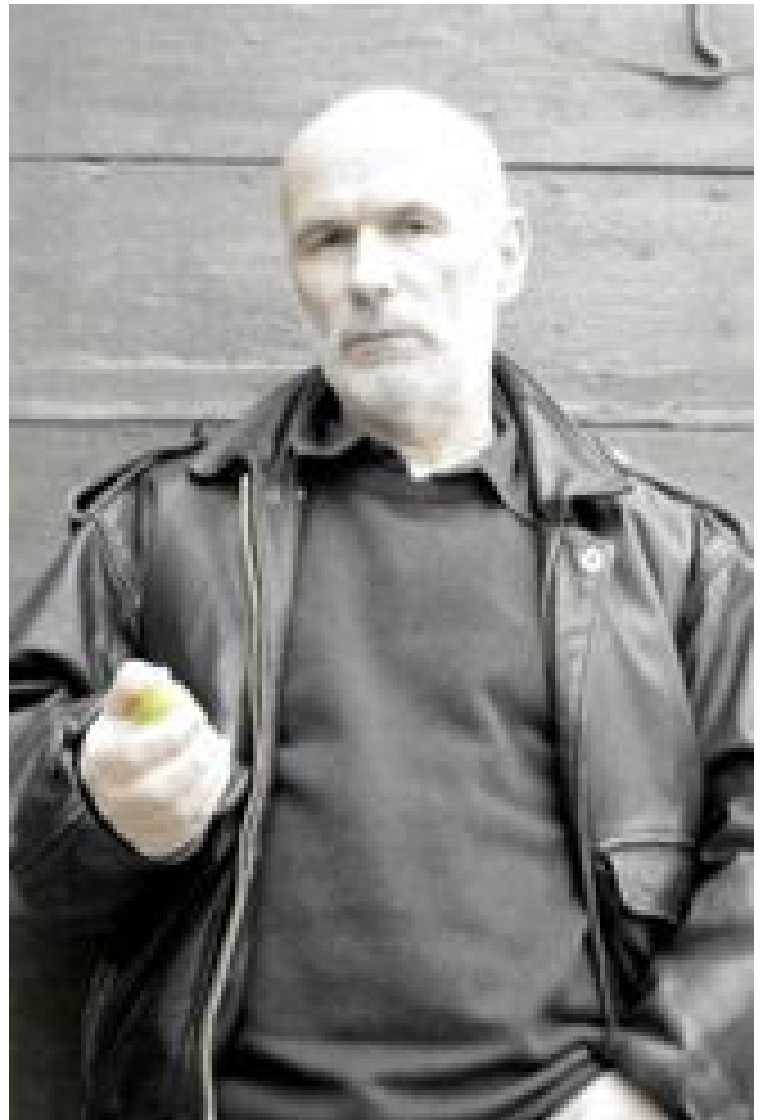

Rouillan: 'Els espanta tant, encara, la meua llibertat d'abans!'

Entrevista de Xavier Montanyà amb l'ex-activista d'Action Directe

L'ex-activista d' [Action Directe](#) Jean-Marc Rouillan, empresonat fa més de vint anys, li fou concedida fa mig any la condició de semilibertat, que l'obliga a passar la nit en una presó de Marsella. Acaba de publicar a França 'Chroniques Carcérales' (2004-2007) ([Éditions Agone](#)), en què recull els seus escrits de presó d'aquests últims tres anys. Parla del llibre, de l'experiència i de les reflexions a la presó i dels mecanismes de control polític actuals.

Acabes de publicar a França Chroniques Carcérales (Éd. Agone, Marsella, 2008), un recull dels teus escrits de presó dels anys 2004-2007. Quina recepció té?

La publicació del llibre ha fet que molta gent em demanés per la condició carcerària. Sempre he defensat el testimoni directe de les persones sotmeses a situacions d'explotació i d'opressió. Ja hi ha massa professionals de 'la misèria d'altri' que saturen els mitjans de comunicació amb les seves hipocresies compassives. Després de vint-i-un any de presó em sentia capacitat per a parlar-ne, però quan em vaig trobar davant una vintena de periodistes vaig adonar-me que ja no podia parlar-ne com quan era a dins i la presó era dins meu. Ara hi sóc estrany; n'hi ha hagut prou amb uns pocs dies. La presó m'ha engegat al carrer un altre cop. I encara que cada nit truco a la porta per entrar-hi, no em trobo en règim d'alta seguretat. La mort lenta ja no forma part de la meua vida quotidiana, perquè sé que l'endemà a les set del matí en sortiré..., i això ho canvia tot.

Al llibre cites 'le souvenir du bonheur n'est plus du bonheur, le souvenir de la douleur est de la douleur encore'.... Quin és el teu estat d'ànim actual?

El dolor, és clar... El dolor està amb mi, en la meua ombra. N'he quedat marcat a foc, com els meus antecessors, els condemnats a galeres o a treballs forçats. Tanmateix, no tinc pas la sensació d'haver perdut el temps. Allò que he après en aquests llocs sobre els homes (torturadors i torturats) no té preu.

Segurament, a qui no hagi conegut l'alta seguretat li serà més difícil de copsar aquesta lenta davallada a la banalització dels maltractaments i a l'abús il·legítim del poder. Els anys 70, el teòric comunista Poulantzas ja parlava de les bombolles de feixisme que s'obrien inevitablement als aparells del modern estat monopolista. Avui, em trobo en condicions d'entendre des d'un punt de vista concret l'amenaça que ell va veure en la macroconcentració dels poders.

És obvi que els carcellers nord-americans, espanyols o francesos, si rebessin l'ordre de torturar o liquidar un presoner polític, l'oobeirien sense immutar-se en més del noranta per cent dels casos.

A la presó, l'horror quotidià ha deixat de ser visible com a tal. Imagino que els funcionaris o els jutges antiterroristes ni tan sols tenen consciència de la tortura i de la mort lenta en què participen. Com els torturadors del Camp Delta de Guantánamo, apliquen 'administrativament' la nova normalitat, i la normalitat d'aquests temps reaccionaris és l'obediència en el pitjor grau.

Cal que es traspassi algun límit perquè la gent en prengui consciència, com passa quan s'interroguen sobre les presons del passat o els afusellaments franquistes: 'Com pot ser que els nostres pares acceptessin una vida de còmplices muts? Com pot ser que passessin aquestes coses emparades pel silenci?'

Avui dia plana un silenci similar sobre el dolor de l'alta seguretat.

Sovint fas referència a la 'memòria de les presons', dius que cal escoltar-la... Què et diu, a tu, aquesta memòria?

Al final, els testimoniatges sobre l'alta seguretat necessiten el terror carcerari per tenir èxit, i per tant hi participen. Les descripcions difuminen la realitat i la duresa de la pena. Un director de presó mai no publicarà un anunci a la premsa per exposar els turments que infligeix. Tanmateix, el sistema destinat a castigar i a regular el treball obligatori necessita ineludiblement la por que inspira. Per això l'ordre s'aprofita de la nostra memòria i utilitza fins i tot els nostres crits.

Els retrats de la reclusió acaben girant-se contra la voluntat social de qui es revolta. I a l'inrevés, la memòria de les presons duu en el seu si el record de les revoltes. La memòria de les presons afavoreix la consciència de la duresa del combat i no es pot fer servir d'àlibi per deixar d'oposar-se a la nova dictadura.

Un teòric anarquista de començaments de segle va dir una vegada, mentre passava davant una presó: 'Els qui proclamen: A mi, no em tancaran mai, ja poden renunciar ara mateix a la lluita social i a tota mena de combat revolucionari.'

Quina evolució del sistema penitenciari francès has viscut en aquests vint anys de reclusió?

A França, el sistema d'alta seguretat ha seguit el procés de militarització de les presons nord-americanes. A 'Chroniques carcérales' cito un investigador dels EUA: 'El comportament de la guerra s'assembla cada vegada més al funcionament d'una presó, i la presó funciona cada vegada més com una guerra sostinguda en nom de la seguretat.' És per aquest motiu que Bagram, Abu Ghraib i Guantánamo sonen com si fossin noms de batalles.

El fenomen de la militarització no es constata únicament en l'ús cada dia més freqüent d'armes letals i no letals (tot i que la Tazer ha causat moltes víctimes), o en els uniformes de combat i el canvi de denominació dels càrrecs (avui, del director en diuen coronel i, del cap de presó, comandant). També es fa patent quan fa servir la presó com a arma en el conflicte entre la burgesia dels centres imperialistes i les masses del sud o els pobres. En aquest conflicte, el règim carcerari no és una mera qüestió perifèrica, sinó que ocupa una posició central, dins els desafiaments socials.

Si el segle xx va ser marcat pels camps de concentració, la societat d'avui, amb la seva obsessió per la seguretat, utilitza més que mai la presó com un instrument de pacificació i de control en massa de la població.

A les presons, com heu viscut la paranoia 'antiterrorista' internacional d'aquests últims anys?

Els aparells antiterroristes han adquirit una preponderància considerable als països occidentals. És evident que les exaccions comeses per Occident a tot el món, les guerres, les conxorxes i les burles de la democràcia (el fet de no acceptar els resultats electorals quan no són políticament favorables, com ha passat a Palestina, a Algèria o a Veneçuela...), o les simples relacions neocolonials d'explotació i opressió fan que cada dia hi hagi més opositors actius, però el poder antiterrorista no deixa d'agitar l'espantall de les amenaces per afirmar-se i perpetuar-se. I aquests poders són encara més perillosos perquè se sostenen en unes estructures essencialment ocultes i impossibles de controlar democràticament.

La paranoia generalitzada fomenta als nostres països el recurs a la caserna, i els qui hi cedeixen acaben caient en el discurs bel·ligerant de la Propaganda.

Després dels primers processos organitzats segons el nou evangeli antiterrorista, ja no ens resta cap il·lusió com a presos. L'antiterrorisme es basa en una senzilla relació de forces i en la capacitat d'intoxicació de les masses (el vincle amb la mobilització antiterrorista). Per exemple, fins i tot quan se sap positivament que els autors i principals responsables d'un atemptat són o bé morts o bé refugiats a l'estranger, els jutges s'esforcen malgrat tot a produir culpables. L'important és poder llançar carnassa als bancs del tribunal. I la bona societat, tan contenta.

Hem passat del 'vigilar i castigar' de Foucault, a la 'venjança' institucional i invisible?

Donada la posició central que ocupa la presó en una societat obsedida per la seguretat, el sistema de 'vigilància i càstig' ha experimentat un salt qualitatiu. Això és innegable. Evidentment, podem interpretar-ho com una mena de venjança institucional que paga tribut a la bèstia reaccionària. Alguns dies de veredictes, el populatxo es congrega davant les càmeres per reclamar condemnes encara més fortes contra els delinqüents i els militants empresonats. Tanmateix, la presó actual no s'esgota en la venjança del càstig. De les moltes manifestacions de la condició carcerària, la 'mort lenta' és la forma d'eliminació definitiva. De fet, és el veritable substitutiu de la pena de mort clàssica. És una execució més discreta, però permet que el sistema liquidi molts més presos que no pas en els temps de la guillotina o del garrot sense deixar de mantenir una façana de virginitat democràtica. Recentment, amb la instauració de la cadena perpètua real (per als més perillosos, segons l'expressió vaga i temible del projecte de llei), el govern ha posat la darrera pedra de la reclusió 'fins a la mort'.

Quina podria ser l'alternativa per a modificar l'actual evolució del sistema penitenciari?

No voldria ser massa pessimista, però crec que la preponderància i la militarització del sistema penitenciari han arribat a un grau tal, que no es podrà introduir cap modificació, per mínima que sigui, sense una crisi important del sistema neoliberal i de la reacció que ens envolta.

El món s'escandalitza de les tortures d'Abu Ghraib o Guantánamo, però ignora què passa a les nostres presons... És comparable?

És totalment comparable, i no és una exageració, perquè en el règim d'alta seguretat es fan servir els mateixos mètodes amb nivells d'aplicació diferents. D'altra banda, les dues presons especials que has esmentat, les van organitzar directament els carcellers a partir de la seva experiència a les penitenciaris nord-americanes. Allò que diferencia una situació d'una altra és únicament la proximitat als llocs de combat i la urgència de la crisi.

El poder polític crea aquesta invisibilitat de les nostres presons o la societat mira cap a una altra banda?

La gran majoria de la població no és capaç de sortir dels estrets marges de la ideologia omnipotent. Som en una època de dominació i control social totalitari reals. La presó s'accepta de la mateixa manera que s'accepten l'explotació i les regressions socials o els estralls de l'imperialisme a tots els continents. També hi ha qui s'estima més mirar cap a una altra banda perquè sap perfectament quin és el cost de qüestionar l'ordre actual, la repressió i la manipulació antiterroristes o qualsevol altre problema crucial.

Has estat molts anys amb presos bascos a les presons franceses, quin tracte reben, com són considerats? quins records tens de la teva convivència amb ells, de les seves actituds allà dins?

Avui a tots els centres d'alta seguretat hi ha un grup més o menys important de presos bascos. Independentment de si són condemnats a quatre anys de reclusió o a cadena perpètua, els sotmeten al tractament reservat als detinguts més perillosos.

Com a persona originària del Pirineu sempre m'he sentit molt a prop seu, culturalment parlant, i com a lluitador antifranquista no he oblidat mai (ni tan sols en l'actual amnèsia generalitzada) el paper que va tenir ETA en l'època de la dictadura.

En el dia a dia, els presos revolucionaris que coincideixen en un mateix edifici o pavelló tenen tendència a agrupar-se. I els gudari són uns 'bon vivants'. Encara que junts hem viscut no pocs patiments i trasllats disciplinaris, recordo més les festes que no els dies dolents.

El règim obert

Des que vas complir els divuit anys mínims de condemna, t'han negat la llibertat condicional. Ara t'han donat la semilibertat. Com entens la decisió del jutge?

A qualsevol país, les decisions dels jutges antiterroristes, les dicta directament el poder polític i solament es poden entendre en unes determinades circumstàncies polítiques.

En ocasió de les eleccions del maig passat, l'extrema dreta acabada de sortir de les urnes va creure que seria contraproductiu que cresqués el suport als presos d'Action Directe. Des de la nostra detenció, i amb els diferents graus de la 'mort lenta', els governants, tant de dreta com d'esquerra, havien provat de fer-nos desaparèixer de l'horitzó, políticament és clar, però també físicament. Dels quatre presos més mediatitzats, Joëlle va morir mentre complia condemna, Nathalie va caure greument malalta i Georges fou internat dues vegades per trastorns deguts el règim d'aïllament.

Per tant, segons el seu punt de vista, des de feia dos anys es parlava massa de nosaltres. La condemna unànime que havia sostingut els nostres processos començava a esquarterar-se. Sarkozy va decidir de tallar pel dret i ens va engegar al carrer.

Nathalie va ser alliberada al cap de poques setmanes de les eleccions i jo uns pocs mesos després. Ara per ara, Georges és l'únic que continua empresonat, però hi ha previst de fer-lo fora abans de la primavera.

Per què abans t'exigien 'penediment públic', i ara han canviat?

Des del primer dia, la nostra reclusió s'ha basat en el xantatge del penediment. Amb els anys ens han anat repetint que no podríem recobrar mai la llibertat si no passàvem obligatòriament per una cerimònia de penediment públic. És una fórmula de condemna molt antiga, dels temps del règim monàrquic, com la infàmia que van fer caure sobre nosaltres.

Com que mai no vam deixar de reivindicar la nostra pertinença al bàndol revolucionari ni d'assumir la responsabilitat en les operacions de la guerrilla, el blocatge va ser absolut.

Nosaltres no hem canviat de posició; ara, per damunt de l'exigència de penediment, hi ha l'interès polític de l'estat. El gabinet a l'ombra de Sarkozy ha considerat que ens podien alliberar sense exigir-nos el penediment públic... potser perquè ens reserven uns altres plans?

Què vas sentir, quan et van dir 'li concedim la semilibertat'?

Després de l'alliberament de Nathalie, no va ser tan sorprenent. Els nostres destins polítics i judicials van estretament units. Tanmateix, després del règim penitenciari a què ens han ajupit, crec que em vaig sentir realment alleujat quan vaig veure que no em trobava tan desfet, ni físicament ni psíquicament. I avui això no és tan habitual, en el cas d'un pres alliberat al cap de més de vint anys de reclusió.

Quin era el teu estat d'ànim el primer dia que vas sortir sol al carrer, després de gairebé vint-i-un any?

Curiosament, el primer dia no vaig sentir cap impressió particular. Els vells reflexos de la clandestinitat van tornar a sorgir a la superfície. M'havia de fondre amb la multitud i circular anònimament amb l'autobús o el metro. Cal dir que els límits del règim obert són massa estrictes perquè pugui anar al meu aire ni un moment.

Quines van ser les teves primeres sensacions de llibertat?

No sóc lliure, i per tant no tinc cap sensació de llibertat. L'única cosa positiva d'aquesta situació són justament les prohibicions que m'han imposat: la prohibició de fer declaracions polítiques, de participar en reunions públiques, de veure gent fora del marc professional... Els espanta tant, encara, la meua llibertat d'abans! En el fons, em reconforta pensar-ho.

Vas reviure impressions, sensacions, que havies oblidat?

Sí, evidentment... Des dels disset anys, en pocs moments he conegut la 'vida normal' de l'home corrent. I moltes de les sensacions que retrobo ara són les de la vida que havia menat com a lluitador clandestí.

Quins signes externs del paisatge de la ciutat et causen més sorpresa o et mouen a reflexió?

Allò que m'ha sorprès i contrariat és el silenci de les parets. Els anys 80, la protesta encara es manifestava amb eslògans i 'pintades'. Avui, als carrers, no s'hi veu cap mena de contestació.

Penses escriure les teves impressions, ara, sobre la semilibertat i el món exterior?

No, no ho crec. Aquesta manca de llibertat, de caire més aviat personal, no té res a veure amb la situació crítica i col·lectiva de la mort lenta. Quin interès puc tenir a donar-ne un testimoni íntim? Ja sóc fora, encara que sigui d'una manera molt limitada i controlada. Tanmateix, espero poder tornar a escriure perquè tinc una pila d'històries al sarró.

Quin és el record més marcat, més present o més obsessiu que tens aquests dies dels teus quasi vint-i-un anys de presó?

Podria dir que l'estupidesa dels magistrats o la teatralitat ubuesca del sistema de funcionaris... Però no, l'únic record que vull mantenir és el de la fraternitat dels presos polítics. La solidaritat dels irreductibles, dels camarades que, malgrat tot, resisteixen i no estan disposats a renegar d'ells mateixos o a abandonar la idea del combat i del compromís revolucionari.

Catalunya

Quin és la teva anàlisi de l'aparició del film 'Salvador' de Manuel Hueriga, i del llibre 'Compte enrera' de Francesc Escribano, trenta anys després dels fets?

L'actual reacció té una necessitat imperiosa de contar històries i de mentir per desarmar el poder de la memòria. D'una altra banda, sé que, als familiars del Salvador, els satisfà de veure'l descrit com un bon noi, totalment innocent dels fets que el van conduir al garrot. Tanmateix, aquest consol no respecta el record del combatent revolucionari.

Jo vaig viure la major part dels seus temps de clandestinitat al costat seu, en els mateixos pisos, i puc donar fe del nostre compromís comú. Estàvem decidits a lluitar fins a la darrera bala.

La misèria de l'actual societat neofranquista és tan gran, que el fet d'haver empenyat les armes per combatre la dictadura no ens afavoreix pas, ben al contrari! Nosaltres, els antics guerrillers, hem de continuar justificant-nos, com sempre, per haver matat uns esbirros de Franco!

Qui eren doncs els veritables criminals, els que van lluitar contra la dictadura o els que hi van col·laborar?

Què opines del film 'Salvador'?

Encara no m'he decidit a veure'l.

Et podies imaginar que la teva història activista a Catalunya seria explicada algun dia així?

Ens limitàvem a lluitar, sense segones intencions. I és que estàvem plenament convençuts de la imminència d'una situació revolucionària a la península. Sé que pot semblar increïble, però és així... I la Revolució dels Clavells portuguesa va ser-ne la brillant demostració. Concretament, ens era bastant igual com s'explicaria la nostra història als cenacles burgesos de la capital catalana. Recordo dues converses o tres sobre el tema, en què tots ens en fotíem, de la innocència de la joventut (l'única innocència de què se'ns podia acusar en aquella època).

Avui si cap jove rebel de Barcelona o de qualsevol altre lloc vol conèixer la història del MIL, té la possibilitat de netejar-la de miasmes postmoderns i tornar a fer-la seva. I és això la cosa més important, oi? No ens agraden els mausoleus!

A final dels anys 70, mentre a l'estat espanyol es pactava la transició, tu mantenies l'acció política clandestina a França. Com entenies aleshores allò que passava a Espanya? Quines reflexions et feies?

A la primavera del 77, després de sortir en llibertat, vaig tornar a Barcelona i em vaig adonar que, a la gran majoria dels militants, allò que els importava era liquidar la memòria de l'antifranquisme i la possibilitat de nous combats radicals.

D'una banda, i després de les lliçons de la revolució portuguesa, les burgesies d'Europa i dels Estats Units s'ho van muntar bé per assegurar una transició que no trenqués radicalment amb el règim anterior i que fins i tot impliqués la promoció de la major part del personal feixista.

D'una altra banda, la classe política dels 'progres' va sortir beneficiada d'aquesta concessió. Tots aquells que durant dècades havien estat decidits a proclamar la constitució republicana enderrocada per la insurrecció feixista, van traïr aquest compromís al cap de pocs mesos, per no dir setmanes, per abraçar el testament monàrquic de Franco i la bandera feixista. Si no fos pels drames que se'n van derivar, semblaria una farsa!

Per la meua banda, tal com recordes, jo ja m'havia embarcat en unes altres lluites revolucionàries a Itàlia i a França relacionades amb la revolta autònoma del 77 i del 78... I per tant me'n vaig anar de puntetes.

Tolosa de Llenguadoc, la teua ciutat, va ser (crec que m'ho vas dir tu) la quarta capital dels rojos, després de Madrid, València i Barcelona. Què en vas aprendre?

N'he après molt, d'ells, i segurament que hauria d'haver intentat aprendre'n encara més, d'aquella generació fabulosa que va

conèixer les lluites dels anys 20 i 30, la revolució del 36, la resistència francesa i finalment la lluita dels maquis contra Franco. De cap a cap de la vida, aquests camarades van alternar victòries i derrotes sense renunciar mai a l'actitud revolucionària ni trair-la.

A partir del Maig del 68 vaig tenir ocasió de tractar-los gairebé diàriament, i són ells els qui em van proporcionar l'essencial del bagatge que m'ha servit fins ara. Va ser una veritable escola de revolució. Amb ells vaig aprendre no sols els mètodes de la clandestinitat, sinó també que implicar-se en la via revolucionària significa per damunt de tot optar per la pràctica. Els discursos bonics, tots sols, no serveixen de gran cosa. Cal actuar i estar preparat. Preparar-se contínuament, i preparar el moviment fins a les últimes conseqüències. La revolució serà violenta, tots els militants hi estan d'acord. Però, on i com ens podem preparar per a aquesta violència? On podem adquirir-ne l'experiència pràctica? A les universitats? A les reunions? A les revistes d'esquerra? Dins els límits de la legalitat i del pacifisme? És clar que no! O en tot cas, no únicament en aquests llocs. L'experiència s'adquireix amb les mateixes pràctiques revolucionàries.

Ser revolucionari avui què vol dir, per tu?

Precisament això, l'aplicació d'aquestes pràctiques. No hi ha un estat nebulós de l'esperit revolucionari, com pretenen les sectes de la xerrameca radical. Ser revolucionari és actuar, actuar, actuar...

(Traducció del francès: Zoraida de Torres Burgos.)

3 març 2008

Una notícia de VilaWeb.cat

Edició GENERAL

<http://www.vilaweb.cat>

[Enllaç permanent](#)